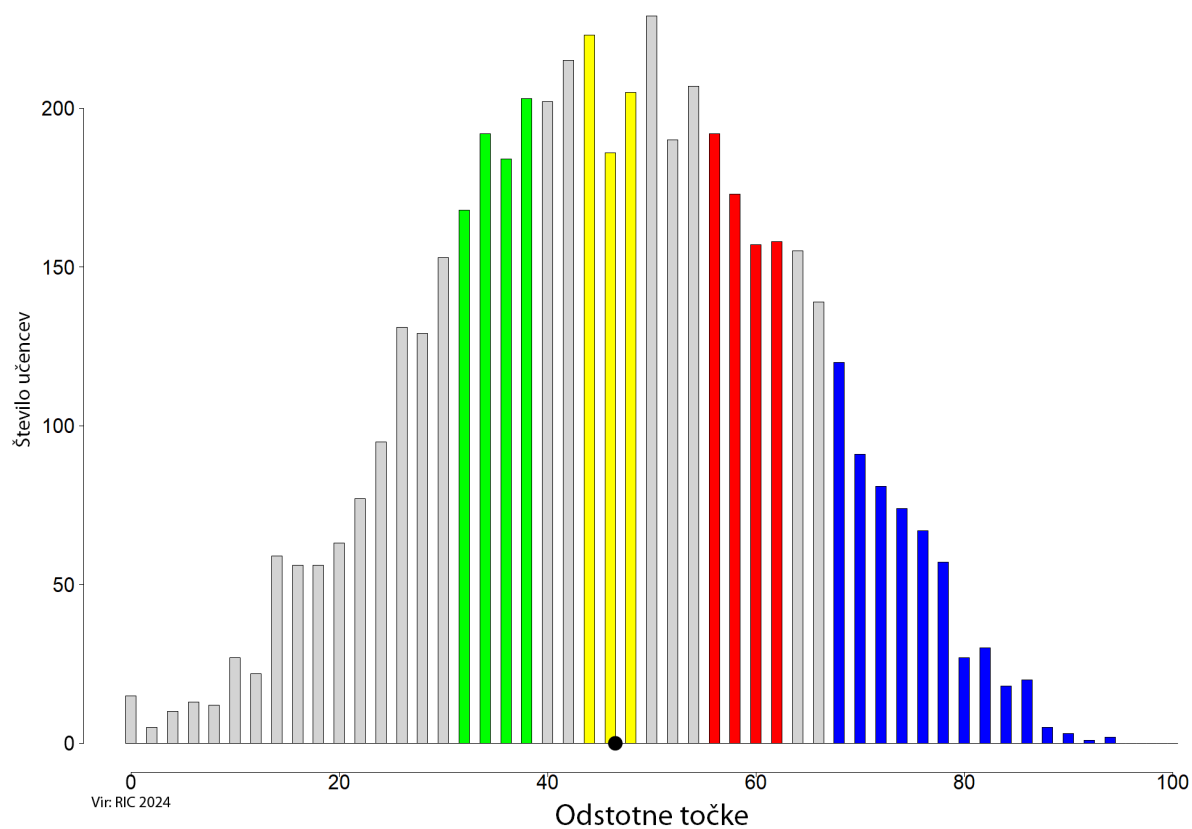

Predmetna komisija za zgodovino

Opis dosežkov učencev na nacionalnem preverjanju znanja v 9. razredu

Porazdelitev točk pri predmetu ZGODOVINA (NPZ, 9. razred, 2024, N = 4897)

Slika: Porazdelitev točk pri zgodovini, 9. razred

ZELENO OBMOČJE

Naloge: 1.b, 6.b, 7.b, 8.a, 9.a, 11.a, 11.b, 18.b, 19.b.

Vsebina: uvod v zgodovino (pomožne zgodovinske vede), srednji vek (prostor alpskih Slovanov v zgodnjem srednjem veku; samostani; grad), novi vek in novejša zgodovina (kulturna izmenjava; Osmanski imperij), sodobna zgodovina (hladna vojna in blokovska delitev sveta; značilnosti politične ureditve v povojni Jugoslaviji).

Standardi znanja: Naloge preverjajo en minimalni in osem standardov znanja.

Taksonomska stopnja: Na I. taksonomski stopnji znanje preverjajo 3 naloge (8.a, 9.a in 11.a), na II. taksonomski stopnji 5 nalog (1.b, 6.b, 1.b, 18.b, 19.b) in na III. taksonomski stopnji 1 naloga (7.b).

Učenci znajo:

- našteti nekaj pomožnih zgodovinskih in drugih ved ter sklepajo o njihovem pomenu za zgodovino – razložiti, zakaj mora biti arheolog natančen in previden pri svojem delu (**naloga 1.b**),
- analizirati pomen oblikovanja prvih slovanskih državnih tvorb v Vzhodnih Alpah – iz odlomka besedila prepisati dejstva, ki kažejo na podrejenost Slovanov pod Obri (**naloga 6.b**),
- pojasniti temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje) – navesti dejstvo, ki danes vpliva na še hitrejše širjenje znanja in informacij (**naloga 7.b**),
- pojasniti temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje) – med danimi odgovori poiskati družbeni sloj, ki v srednjem veku prebiva izključno v gradovih (**naloga 8.a**),
- pojasniti politične, družbene, gospodarske, kulturne posledice velikih geografskih odkritij za »stari in novi svet« – med danimi odgovori poiskati dobrino, ki je pred Kolumbovim odkritjem Amerike nismo poznali v Evropi (**naloga 9.a**),
- pojasniti posledice turških vpadov v slovenske (zgodovinske) dežele – med danimi odgovori poiskati državo, ki je bila konec srednjega veka najbolj ogrožena s strani Osmanskega cesarstva (**naloga 11.a**),
- pojasniti posledice turških vpadov v slovenske (zgodovinske) dežele – iz besedila razbrati, zakaj se je prebivalstvo Kranjske balo prihoda Turkov (**naloga 11.b**),
- analizirati gospodarske razmere po drugi svetovni vojni – s pomočjo slike razložiti, s katerimi težavami so se srečavali ljudje po drugi svetovni vojni (**naloga 18.b**),
- pojasniti okoliščine in posledice komunističnega prevzema oblasti v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni – s pomočjo besedila navesti, kako je oblast ravnala z ljudmi, ki so po letu 1948 še vedno podpirali Informburo (**naloga 19.b**).

Učenci v zelenem območju znajo razbrati podatek neposredno iz nazornega slikovnega gradiva ali iz besedila, ki jih nedvoumno napeljuje na odgovor. Nekatera preprosta zgodovinska dejstva znajo poiskati med več ponujenimi odgovori. Samostojno tvorjeni odgovori so kratki in večina jih ne zahteva dodatnega pojasnjevanja. Učenci navedejo tudi očitna dejstva ob primerjavi preteklosti s sedanjostjo.

Zgled: naloga 9.a

RUMENO OBMOČJE

Naloge: 7.a, 9.b, 14, 15.b.

Vsebina: srednji vek (samostani), novi vek in novejša zgodovina (kulturna izmenjava; industrializacija), sodobna zgodovina (fašizem).

Standardi znanja: Vse naloge preverjajo standard znanja.

Taksonomska stopnja: Vse naloge preverjajo znanje na II. taksonomski stopnji.

Učenci znajo:

- pojasniti temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje) – navesti razlog, zakaj so bili samostani v srednjem veku pomembni za širjenje znanja (**naloga 7.a**),
- pojasniti politične, družbene, gospodarske, kulturne posledice velikih geografskih odkritij za »stari in novi svet« – navesti dolgoročno pozitivno posledico izmenjave dobrin na prehrano ljudi (**naloga 9.b**),
- ob primerih sklepati o pozitivnih in negativnih posledicah industrializacije – iz besedila povzeti, kaj je vplivalo na slabo zdravstveno stanje nižjih slojev prebivalstva v sredini 19. stoletja (**naloga 14**),
- pojasniti, zakaj se je v nekaterih državah uveljavila demokratična, diktatorska ali totalitarna oblika vladavine – iz preglednice razbirati, da so pripadniki fašističnih organizacij svojo pripadnost fašističnemu gibanju izkazovali s posebnimi uniformami (**naloga 15.b**).

Učenci v rumenem območju znajo interpretirati nazorne slike in tematske zemljevide. Izkazujejo razumevanje preprostih besedil in preglednic, iz katerih povzamejo odgovor.

Zgled: **naloga 15.b**

RDEČE OBMOČJE

Naloge: 3.b, 4.b, 5.b, 10.b, 12.a, 13.b, 16.b, 16.c, 17.a, 19.a.

Vsebina: stari vek (prve države; klasično obdobje; helenizem), novi vek in novejša zgodovina (reformacija/protestantizem; absolutizem), sodobna zgodovina (centralizem, avtonomizem; vojna na Slovenskem; značilnosti politične ureditve v povojni Jugoslaviji).

Standardi znanja: Naloge preverjajo tri minimalne in sedem standardov znanja.

Taksonomska stopnja: Na I. taksonomski stopnji preverjajo znanje 3 naloge (12.a, 17.a in 19.a), na II. taksonomski stopnji 4 naloge (4.b, 10.b, 13.b in 16.b) in na III. taksonomski stopnji 3 naloge (3.b, 5.b in 16.c).

Učenci znajo:

- opisati značilnosti družbene ureditve prvih držav – navesti primer, kako bi morali danes ravnati z begunci ob upoštevanju napotkov, ki so jih razbrali iz odlomka besedila iz starega Egipta in s slike (**naloga 3.b**),
- pojasniti glavne značilnosti grško-perzijskih in peloponeških vojn – iz odlomka besedila razbrati glavni razlog za uspeh grških vojakov v bitki pri Salaminu (**naloga 4.b**),
- opisati značilnosti in dosežke helenistične kulture – s pomočjo zemljevida, ki prikazuje državo Aleksandra Makedonskega, razložiti pojem imperij (**naloga 5.b**),
- opisati reformacijo – s pomočjo besedila med danimi odgovori poiskati navado cerkve, ki jo je grajal avtor besedila (**naloga 10.b**),
- primerjati različne oblike vladanja na primeru parlamentarne kraljevine Anglije in absolutistične kraljevine Francije – poimenovati državo, v kateri je vladal Ludvik XIV. (**naloga 12.a**),
- opisati glavne reforme Marije Terezije in Jožefa II. – navesti, katere vere so bile dovoljene v habsburški monarhiji, s čimer izkažejo razumevanje pojma svoboda veroizpovedi (**naloga 13.b**),
- pojasniti prizadevanja Slovencev za avtonomijo v Kraljevini Jugoslaviji – v besedilu Vidovdanske ustave razbrati člen, ki kaže na večjo moč kralja kot narodne skupščine (**naloga 16.b**),
- pojasniti prizadevanja Slovencev za avtonomijo v Kraljevini Jugoslaviji – med danimi odgovori poiskati vrsto ureditve Kraljevine SHS (**naloga 16.c**),
- z različnih perspektiv pojasniti dogajanje na Slovenskem med drugo svetovno vojno – poimenovati največje odporniško gibanje na Slovenskem med drugo svetovno vojno (**naloga 17.a**),
- pojasniti okoliščine in posledice komunističnega prevzema oblasti v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni – poimenovati sovjetskega voditelja, ki je stal v ozadju spora med Informbirojem in Titovo Jugoslavijo (**naloga 19.a**).

Učenci v rdečem območju znajo razbrati in pojasniti podatke iz kompleksnejših virov (zemljevid, preglednica in besedilo) in podatke uporabiti pri pojasnjevanju zgodovinskih dejstev. Učenci izkazujejo poznavanje nekaterih strokovnih terminov.

Zgled: naloga 5.b

MODRO OBMOČJE

Naloge: 1.a, 2, 3.a, 6.a, 8.c, 9.c, 10.a, 12.b, 12.c, 13.c, 16.a, 18.a, 19.c in 20.b.

Vsebina: uvod v zgodovino (pomožne zgodovinske vede), prazgodovina (kamena doba), stari vek (prve države), srednji vek (prostor alpskih Slovanov v zgodnjem srednjem veku; grad), novi vek in novejša zgodovina (kulturalna izmenjava; reformacija/protestantizem; absolutizem; reforme Marije Terezije), sodobna zgodovina (centralizem, avtonomizem; hladna vojna in blokovska delitev sveta; slovenska parlamentarna demokracija; značilnosti gospodarske ureditve v povojni Jugoslaviji).

Standardi znanja: Naloge preverjajo tri minimalne in enajst standardov znanja.

Taksonomska stopnja: Na I. taksonomski stopnji preverjajo znanje 4 naloge (6.a, 10.a, 16.c in 18.a), na II. taksonomski stopnji 5 nalog (1.a, 2, 3.a, 12.b, 20.b) in na III. taksonomski stopnji 5 nalog (8.c, 9.c, 12.c, 3.c, 19.c).

Učenci znajo:

- naštetih nekaj pomožnih zgodovinskih in drugih ved ter sklepajo o njihovem pomenu za zgodovino – poimenovati vrsto virov, s katerimi se srečuje arheolog (**naloga 1.a**),
- razložiti pomen povečevanja izkušenj in znanja za izboljšanje življenjskih razmer – s pomočjo slik razložiti, zakaj lahko trdimo, da so ljudje tudi v kameni dobi tehnološko napredovali (**naloga 2**),
- opisati značilnosti družbene ureditve prvih držav – iz odlomka besedila iz starega Egipta razbrati, o kateri človeški vrednoti govori besedilo (**naloga 3.a**),
- analizirati pomen oblikovanja prvih slovanskih državnih tvorb v Vzhodnih Alpah – med danimi odgovori poiskati stoletje, v katerem so se Slovani naselili na območju današnje Slovenije (**naloga 6.a**),
- pojasniti temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje) – razložiti, za kaj uporabljamo gradove danes (**naloga 8.c**),
- pojasniti politične, družbene, gospodarske, kulturne posledice velikih geografskih odkritij za »stari in novi svet« – pojasniti, kaj danes omogoča izmenjavo svežega sadja in zelenjave in ne le sadik kot nekoč (**naloga 9.c**),
- opisati reformacijo – poimenovati vero, ki se je pojavila po objavi 95 tez leta 1517 (**naloga 10.a**),
- primerjati različne oblike vladanja na primeru parlamentarne kraljevine Anglije in absolutistične kraljevine Francije – s pomočjo preglednice razložiti, zakaj je bila izjava Ludvika XIV. »država, to sem jaz« upravičena (**naloga 12.b**),
- primerjati različne oblike vladanja na primeru parlamentarne kraljevine Anglije in absolutistične kraljevine Francije – s pomočjo slike razložiti, zakaj si je Ludvik XIV. za svoj simbol izbral Sonce (**naloga 12.c**),
- opisati glavne reforme Marije Terezije in Jožefa II. – s pomočjo preglednice razložiti, na katere družbene sloje sta se naslonila Marija Terezija in Jožef II. pri uvajanju reform (**naloga 13.c**),
- pojasniti prizadevanja Slovencev po avtonomiji v Kraljevini Jugoslaviji – med danimi odgovori poiskati pravilno razlago pojma avtonomizem (**naloga 16.a**),
- analizirati gospodarske razmere po drugi svetovni vojni – med danimi odgovori poiskati opis Marshallovega plana (**naloga 18.a**),
- opisati ustavno ureditev in življenje v Republiki Sloveniji – navesti političen sistem, ki podpira družbo drugače mislečih ljudi in njihovo sobivanje (**naloga 19.c**),
- na primerih in z različnih perspektiv opisati življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji – s slike razbrati enega od vzrokov za zaostajanje jugoslovanske industrije po drugi svetovni vojni za zahodno Evropo (**naloga 20.b**).

Učenci v modrem območju izkazujejo visoko stopnjo bralnega razumevanja in zmožnost sinteze znanja ob uporabi zahtevnejših in raznovrstnih zgodovinskih virov ter njihovi kombinaciji (besedilo, preglednice, slike). Z odgovori izkazujejo znanje na višjih taksonomskih stopnjah, tudi pri časovno oddaljenih temah. Poznajo in samostojno navajajo strokovne termine, razumejo prenesen pomen in so zmožni narediti medpredmetni prenos znanja.

Zgled: **naloga 19.c**

NAD MODRIM OBMOČJEM

Naloge: 4.a, 5.a, 8.b, 10.c, 11.c, 13.a, 15.a, 15.c, 17.b, 17.c, 18.c, 20.a, 20.c.

Vsebina: stari vek (klasično obdobje; helenizem), srednji vek (grad), novi vek in novejša zgodovina (reformacija/protestantizem; Osmanski imperij; absolutizem), sodobna zgodovina (versajska Evropa; fašizem; vojna na Slovenskem; hladna vojna in blokovska delitev sveta; značilnosti politične ureditve v povojni Jugoslaviji; značilnosti gospodarske ureditve v povojni Jugoslaviji).

Standardi znanja: Naloge preverjajo štiri minimalne in devet standardov znanja.

Taksonomska stopnja: Na I. taksonomski stopnji preverja znanje 5 nalog (4.a, 5.a, 13.a, 15.a in 20.a), na II. taksonomski stopnji 2 nalogi (8.b in 17.b) in na III. taksonomski stopnji 6 nalog (10.c, 11.c, 15.c, 17.c, 18.c in 20.c).

Učenci manj uspešno:

- pojasnijo glavne značilnosti grško-perzijskih in peloponeških vojn – med danimi odgovori ne izberejo bitke, ki jo opisuje odlomek besedila (**naloga 4.a**),
- opišejo značilnosti in dosežke helenistične kulture – med danimi odgovori ne znajo poiskati obdobja grške zgodovine, v katerem je vladal Aleksander Makedonski (**naloga 5.a**),
- pojasnijo temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje) – s pomočjo slike ne razložijo, zakaj je bil grad varno prebivališče za njegove stanovalce (**naloga 8.b**),
- opišejo reformacijo – s pomočjo besedila in zemljevida ne utemeljijo, ali so se verniki držali navodil verskih voditeljev glede strpnosti in maščevanja (**naloga 10.c**),
- pojasnijo posledice turških vpadov v slovenske (zgodovinske) dežele – iz zemljevida ne razberejo, s katerim ukrepom je v 16. stoletju habsburška monarhija zmanjšala ogroženost prebivalstva s strani Osmanskega cesarstva (**naloga 11.c**),
- opišejo glavne reforme Marije Terezije in Jožefa II. – ne poimenujejo načina vladanja Marije Terezije in Jožefa II. (**naloga 13.a**),
- analizirajo mirovne pogodbe po prvi svetovni vojni in predvidijo posledice – med danimi odgovori ne poiščejo obdobja, v katerem se je v Evropi med letoma 1919 in 1939 pojavil fašizem (**naloga 15.a**),
- pojasnijo, zakaj se je v nekaterih državah uveljavila demokratična, diktatorska ali totalitarna oblika vladavine – iz besedila ne razberejo, kaj je bil cilj Mussolinijeve zunanje politike (**naloga 15.c**),
- z različnih perspektiv pojasnijo dogajanje na Slovenskem med drugo svetovno vojno – s pomočjo podatkov v preglednici ne pojasnijo, zakaj so Osvobodilni fronti očitali komunistično usmerjenost (**naloga 17.b**),
- z različnih perspektiv pojasnijo dogajanje na Slovenskem med drugo svetovno vojno – ne navedejo dejstva, do katerega so pripeljala nasprotja med različnimi političnimi skupinami na Slovenskem med drugo svetovno vojno (**naloga 17.c**),
- analizirajo gospodarske razmere po drugi svetovni vojni – ne navedejo dela Evrope, v katerem so lahko potekale na sliki prikazane demonstracije, in ne razumejo prigovarjanj za Marshallov plan (**naloga 18.c**),
- pojasnijo okoliščine in posledice komunističnega prevzema oblasti v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni – ne poimenujejo ideologije, ki se je uveljavila v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni (**naloga 20.a**),
- na primerih in z različnih perspektiv opišejo življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji – s pomočjo grafa ne razložijo, zakaj je v Jugoslaviji prišlo do hude politične krize konec 80. let 20. stoletja (**naloga 20.c**).

Naloge nad modrim območjem preverjajo zgodovinska dejstva iz starejših zgodovinskih obdobj na prvi taksonomski stopnji. Prestale naloge večinoma preverjajo zahtevnejše znanje (tudi iz politične zgodovine) in od učencev zahtevajo zapis daljših, natančnih odgovorov z razlago ali utemeljevanjem, ki jih tvorijo ob sintezi slikovnega gradiva (zemljevid, graf) ali več različnih vrst gradiva (besedilo in zemljevid), in izkažejo prenos znanja med različnimi časovnimi obdobji.

Zgled: naloga 10.c

Preglednica: Specifikacijska tabela, zgodovina, 9. razred

Oznaka naloge	Točke	Vsebina	Cilj – učenec	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Območje	
1	1.a	1	uvod v zgodovino	našteje nekaj pomožnih zgodovinskih in drugih ved ter sklepa o njihovem pomenu za zgodovino	S	II	modro
	1.b	1	uvod v zgodovino	našteje nekaj pomožnih zgodovinskih in drugih ved ter sklepa o njihovem pomenu za zgodovino	S	II	zeleno
2	2	1	prazgodovina	razloži pomen kopičenja izkušenj in znanja za izboljšanje življenjskih razmer	S	II	modro
3	3.a	1	stari vek	opiše značilnosti družbene ureditve prvih držav	S	II	modro
	3.b	1	stari vek	opiše značilnosti družbene ureditve prvih držav	S	III	rdeče
4	4.a	1	stari vek	pojasni glavne značilnosti grško-perzijskih in peloponeških vojn	S	I	nad modrim
	4.b	1	stari vek	pojasni glavne značilnosti grško-perzijskih in peloponeških vojn	S	II	rdeče
5	5.a	1	stari vek	opiše značilnosti in dosežke helenistične kulture	M	I	nad modrim
	5.b	1	stari vek	opiše značilnosti in dosežke helenistične kulture	M	III	rdeče
6	6.a	1	srednji vek	analizira pomen oblikovanja prvih slovanskih državnih tvorb v Vzhodnih Alpah	S	I	modro
	6.b	1	srednji vek	analizira pomen oblikovanja prvih slovanskih državnih tvorb v Vzhodnih Alpah	S	II	zeleno
7	7.a	1	srednji vek	pojasni temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje)	S	II	rumeno
	7.b	1	srednji vek	pojasni temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje)	S	III	zeleno
8	8.a	1	srednji vek	pojasni temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje)	M	I	zeleno
	8.b	1	srednji vek	pojasni temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje)	M	II	nad modrim
	8.c	1	srednji vek	pojasni temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje)	M	III	modro
9	9.a	1	novi vek in novejša zgodovina	pojasni politične, družbene, gospodarske, kulturne posledice velikih geografskih odkritij za »stari in novi svet«	S	I	zeleno
	9.b	1	novi vek in novejša zgodovina	pojasni politične, družbene, gospodarske, kulturne posledice velikih geografskih odkritij za »stari in novi svet«	S	II	rumeno
	9.c	1	novi vek in novejša zgodovina	pojasni politične, družbene, gospodarske, kulturne posledice velikih geografskih odkritij za »stari in novi svet«	S	III	modro
10	10.a	1	novi vek in novejša zgodovina	opiše reformacijo	M	I	modro
	10.b	1	novi vek in novejša zgodovina	opiše reformacijo	M	II	rdeče
	10.c	1	novi vek in novejša zgodovina	opiše reformacijo	M	III	nad modrim
11	11.a	1	novi vek in novejša zgodovina	pojasni posledice turških vpadov v slovenske (zgodovinske) dežele	S	I	zeleno
	11.b	1	novi vek in novejša zgodovina	pojasni posledice turških vpadov v slovenske (zgodovinske) dežele	S	II	zeleno
	11.c	1	novi vek in novejša zgodovina	pojasni posledice turških vpadov v slovenske (zgodovinske) dežele	S	III	nad modrim

Oznaka naloge	Točke	Vsebina	Cilj – učenec	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Območje	
12	12.a	1	novi vek in novejša zgodovina	primerja različne oblike vladanja na primeru parlamentarne kraljevine Anglije in absolutistične kraljevine Francije	S	I	rdeče
	12.b	1	novi vek in novejša zgodovina	primerja različne oblike vladanja na primeru parlamentarne kraljevine Anglije in absolutistične kraljevine Francije	S	II	modro
	12.c	1	novi vek in novejša zgodovina	primerja različne oblike vladanja na primeru parlamentarne kraljevine Anglije in absolutistične kraljevine Francije	S	III	modro
13	13.a	1	novi vek in novejša zgodovina	opiše glavne reforme Marije Terezije in Jožefa II.	M	I	nad modrim
	13.b	1	novi vek in novejša zgodovina	opiše glavne reforme Marije Terezije in Jožefa II.	M	II	rdeče
	13.c	1	novi vek in novejša zgodovina	opiše glavne reforme Marije Terezije in Jožefa II.	M	III	modro
14	14	1	novi vek in novejša zgodovina	ob primerih sklepa o pozitivnih in negativnih posledicah industrializacije	S	II	rumeno
15	15.a	1	sodobna zgodovina	analizira mirovne pogodbe po prvi svetovni vojni in predvidi posledice	S	I	nad modrim
	15.b	1	sodobna zgodovina	pojasni, zakaj se je v nekaterih državah uveljavila demokratična, diktatorska ali totalitarna oblika vladavine	S	II	rumeno
	15.c	1	sodobna zgodovina	pojasni, zakaj se je v nekaterih državah uveljavila demokratična, diktatorska ali totalitarna oblika vladavine	S	III	nad modrim
16	16.a	1	sodobna zgodovina	pojasni prizadevanja Slovencev za avtonomijo v Kraljevini Jugoslaviji	S	I	modro
	16.b	1	sodobna zgodovina	pojasni prizadevanja Slovencev za avtonomijo v Kraljevini Jugoslaviji	S	II	rdeče
	16.c	1	sodobna zgodovina	pojasni prizadevanja Slovencev za avtonomijo v Kraljevini Jugoslaviji	S	III	rdeče
17	17.a	1	sodobna zgodovina	z različnih perspektiv pojasni dogajanje na Slovenskem med drugo svetovno vojno	S	I	rdeče
	17.b	1	sodobna zgodovina	z različnih perspektiv pojasni dogajanje na Slovenskem med drugo svetovno vojno	S	II	nad modrim
	17.c	1	sodobna zgodovina	z različnih perspektiv pojasni dogajanje na Slovenskem med drugo svetovno vojno	S	III	nad modrim
18	18.a	1	sodobna zgodovina	analizira gospodarske razmere po drugi svetovni vojni	S	I	modro
	18.b	1	sodobna zgodovina	analizira gospodarske razmere po drugi svetovni vojni	S	II	zeleno
	18.c	1	sodobna zgodovina	analizira gospodarske razmere po drugi svetovni vojni	S	III	nad modrim
19	19.a	1	sodobna zgodovina	pojasni okoliščine in posledice komunističnega prevzema oblasti v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni	S	I	rdeče
	19.b	1	sodobna zgodovina	pojasni okoliščine in posledice komunističnega prevzema oblasti v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni	S	II	zeleno
	19.c	1	sodobna zgodovina	opiše ustavno ureditev in življenje v Republiki Sloveniji	S	III	modro
20	20.a	1	sodobna zgodovina	pojasni okoliščine in posledice komunističnega prevzema oblasti v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni	S	I	nad modrim
	20.b	1	sodobna zgodovina	na primerih in z različnih perspektiv opiše življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji	S	II	modro
	20.c	1	sodobna zgodovina	na primerih in z različnih perspektiv opiše življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji	S	III	nad modrim

LEGENDA:

Oznaka naloge: zapisana oznaka vsakega vprašanja/dela naloge/naloge; povzeto po preizkusu znanja, *Navodilih za vrednotenje* in programu za e-vrednotenje

Točke: zapisano maksimalno število točk vprašanja/dela naloge/naloge

Vsebina/Cilj – učenec: zapisana vsebina/cilj, ki jo/ga preverja vprašanje/del naloge/naloga; povzeto po *Učnem načrtu*

Standardi znanja: zapisan standard znanja, ki ga preverja vprašanje/del naloge/naloga; M – minimalni, S – standard; povzeto po *Učnem načrtu*

Taksonomska stopnja (po Bloomu): zapisana taksonomska stopnja vprašanja/dela naloge/naloge; I. – znanje in prepoznavanje, II. – razumevanje in uporaba, III. – analiza in sinteza ter vrednotenje

Območje: zapisano območje, v katero se je uvrstilo/uvrstil/uvrstila vprašanje/del naloge/naloga; povzeto po *Opisih dosežkov učencev 9. razreda pri NPZ iz zgodovine*

UVOD V ZGODOVINO

1. Oglej si sliko 1 in odgovori na vprašanja.

Slika 1: Arheolog pri delu

1. a) S katero vrsto zgodovinskih virov se srečuje arheolog?

(1 točka)

1. b) Razloži, zakaj mora biti arheolog pri svojem terenskem delu natančen in previden.

(1 točka)

PRAZGODOVINA

2. Oglej si slike 2 in 3 ter odgovori na vprašanje.

Slika 2: Pestnjaki iz starejše kamene dobe

Slika 3: Sekire iz mlajše kamene dobe

Razloži, zakaj lahko trdimo, da so tudi v kameni dobi ljudje tehnološko napredovali.

(1 točka)

STARI VEK

3. Preberi besedilo, ki izvira iz časa starega Egipta, oglej si sliko 4 in odgovori na vprašanji.

»... Ne preprečuj nobenemu človeku, da pride čez reko, če imaš na brodu še prostor. Nikar ne opazi vdove, če jo zalotiš, da pobira klasje po tujih poljih ... Nikar ne odrini tujca od svojega vrča ...«

(Vir: M. Kos, F. Gestrin, V. Melik, Zgodovinska čitanka 6, Očetovski nauki iz starega Egipta, DZS, Ljubljana 1982, str. 6.)

Slika 4: Begunsko taborišče v Keniji, 2017

3. a) Zapiši, o kateri človeški vrednoti nam govori besedilo iz starega Egipta.

(1 točka)

3. b) Navedi primer, kako bi danes morali ravnati z begunci, če bi upoštevali sporočilo besedila.

(1 točka)

4. Preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

Ko se je zdanilo, so sklicali moštvo na zbor, Temistokles (glavni atenski strateg) je imel lep nagovor – lepši mimo vseh drugih – ki mu je bila vsebina v tem, da je boljše postavil nasproti slabšemu, hrabrost nasproti strahopetnosti, svobodo nasproti suženjstvu, slavo nasproti sramoti /.../ Zdaj so Heleni z vsemi ladjami odrinili na morje, tisti hip pa so tudi Barbari že pritisnili nanje.

(Prirejeno po: M. Kos, F. Gestrin, V. Melik, Zgodovinska čitanka 6, DZS, Ljubljana 1974, str. 17.)

4. a) Besedilo se nanaša na eno od znamenitih bitk, ki so jih v 5. stoletju pred Kristusom Grki bili s Perzijci. O kateri bitki govori besedilo? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A bitka na Maratonskem polju
- B bitka pri Termopilah
- C bitka pri Salamini
- D bitka pri Frigidu

(1 točka)

4. b) Iz besedila izpiši razlog za neustrašen boj in uspeh grških vojakov v opisani bitki.

(1 točka)

5. a) Katero obdobje grške zgodovine se je začelo z vladanjem Aleksandra Makedonskega? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A minojsko obdobje
- B klasično obdobje
- C zlata doba
- D helenizem

(1 točka)

5. b) Oglej si zemljevid na sliki 10 v barvni prilogi in odgovori na vprašanje.

Državo Aleksandra Makedonskega imenujemo tudi imperij (svetovna država). S pomočjo zemljevida pojasni to poimenovanje.

(1 točka)

SREDNJI VEK

6. a) V katerem stoletju se Slovani naselijo na območju današnje Slovenije? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A v 2. stoletju
- B v 6. stoletju
- C v 9. stoletju
- D v 12. stoletju

(1 točka)

6. b) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

»V obrskih spopadih so morali Slovani prvi iti nad sovražnike, Obri pa so ostali v svojih taborih. Če so zmagali Slovani, so se Obri polastili plena. Obri so prišli vsako zimo k Slovanom, jemali njihove žene in hčere, jim nalagali davščine in jih še drugače zatirali.«

(Vir: O. Janša Zorn, D. Mihelič, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, DZS, Ljubljana 1995, str. 137.)

Slovani v zvezi z Obri niso bili enakovrni. Iz besedila izpiši eno od povedi, ki potrjujejo to trditev.

(1 točka)

7. a) Oglej si sliko 5 in odgovori na vprašanje.

Slika 5: Iz življenja v samostanu

Zakaj so bili samostani v srednjem veku pomembni za širjenje znanja?

(1 točka)

7. b) Kaj danes omogoča še hitrejše širjenje znanja in informacij?

(1 točka)

8. Oglej si sliko 6 in odgovori na vprašanja.

Slika 6: Celjski grad

8. a) Obkroži črko pred družbenim slojem, ki je v srednjem veku bival izključno v gradovih.

- A kmetje
- B plemiči
- C meščani
- D duhovščina

(1 točka)

8. b) S pomočjo slike razloži, zakaj je bil grad varno prebivališče za njegove stanovalce.

(1 točka)

8. c) Nekoč so bili gradovi namenjeni za bivanje. Razloži, za kaj jih večinoma uporabljamo danes.

(1 točka)

NOVI VEK IN NOVEJŠA ZGODOVINA

9. a) Obkroži črko pred dobrino, ki je pred Kolumbovim odkritjem Amerike v Evropi ni bilo.

- A limone
- B vinska trta
- C pšenica
- D krompir

(1 točka)

9. b) Oglej si sliko 11 v barvni prilogi in odgovori na vprašanje.

Navedi eno od pozitivnih posledic, ki jih je dolgoročno gledano imela izmenjava dobrin na prehrano ljudi.

(1 točka)

9. c) Na začetku novega veka so pri izmenjavi rastlin uporabljali le sadike, danes pa je mogoče sveže sadje in zelenjavo tudi uvoziti iz drugega dela sveta. Pojasni, kaj je omogočilo to spremembo.

(1 točka)

10. a) Poimenuj veroizpoved, ki je nastala po objavi 95 tez leta 1517.

(1 točka)

10. b) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

»/.../ 36. teza Vsak kristjan, ki občuti resnično kesanje, prejme popolno odpuščanje od kazni in krivde tudi brez nakupa odpustkov. /.../«

(Vir: Kronika človeštva, Mladinska knjiga, Ljubljana 1995, str. 395.)

Katero navado Cerkev je grajal avtor tez? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A resnično kesanje
- B odpuščanje grehov
- C prodajo odpustkov
- D siromašenje Cerkev

(1 točka)

10. c) Preberi besedilo, oglej si zemljevid na sliki 12 v barvni prilogi in odgovori na vprašanje.

Trubarjeva navodila:

/.../ tako silo in krivico so verni /.../ dolžni voljno trpeti, prav tako nujnost, bedo, silo in krivico trpeti in skupaj s svojo družino Bogu tožiti in se ne upirati ali neumnosti začeti ali se sami maščevati /.../

(Prirejeno po: J. Cvirn in drugi, Koraki v času, Novi vek, Zgodovina za 7. razred osemletke, DZS, Ljubljana 2000, str. 36.)

Ugotovi, ali so se verniki držali navodil svojih verskih in političnih voditeljev, kot so zapisana v besedilu. Obkroži pravilen odgovor in ga utemelji s pomočjo zemljevida.

DA NE

Utemeljitev: _____

(1 točka)

11. a) Oglej si zemljevid na sliki 13 v barvni prilogi in odgovori na vprašanje.

Katera država je bila ob koncu srednjega veka najbolj ogrožena s strani Osmanskega cesarstva? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A kraljevina Španija
- B Sveto rimsko cesarstvo
- C kraljevina Francija
- D Rusko cesarstvo

(1 točka)

Preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

Odlomek iz pisma kranjskega deželnega glavarja Viljema Turjaškega, 1491:
»Kar se ostalih Turkov tiče, taborijo z glavnim krdelom še pri Beli cerkvi; napravljajo z ropom in požigom tako škodo, da je žalostno pisati. Šentjernej v polju, /.../ vsi ti okoliši so požgani in opustošeni; /.../ Pojavi se toliko požigov, da ne morejo povedati števila, taka beda in pomanjkanje je vsepovsod.«

(Vir: A. Mirjanić in drugi, Raziskujem preteklost, Učbenik za zgodovino v osmem razredu osnovne šole, Rokus Klett, Ljubljana 2010, str. 47.)

11. b) Zakaj se je prebivalstvo Kranjske balo prihoda Turkov?

(1 točka)

11. c) Oglej si zemljevid na sliki 13 v barvni prilogi in odgovori na vprašanje.

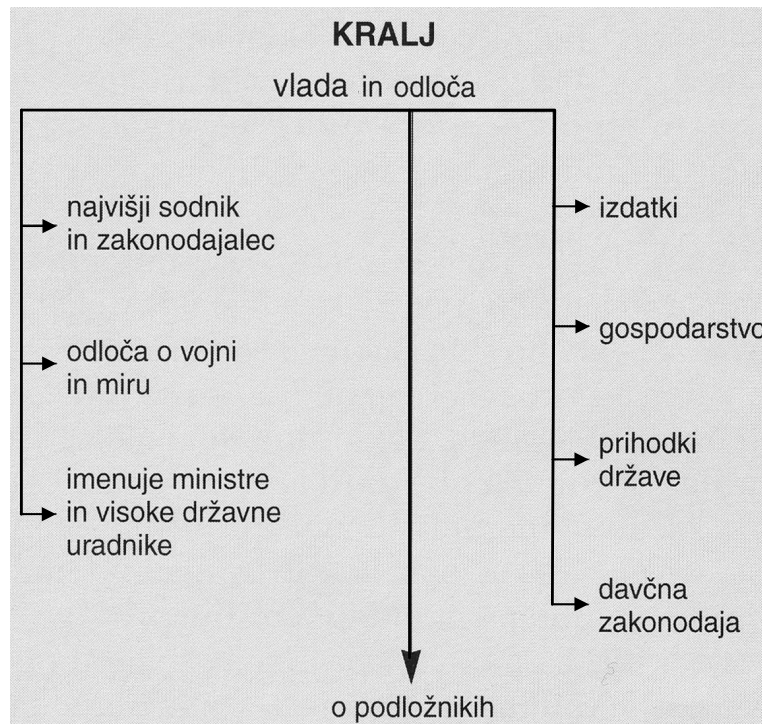
Navedi, s katerim ukrepom je v 16. stoletju habsburška monarhija zmanjšala ogroženost prebivalstva, ki je opisana v zgornjem besedilu.

(1 točka)

12. a) V kateri državi je vladal kralj Ludvik XIV.?

(1 točka)

12. b) Oglej si sliko 7, preberi izjavo in odgovori na vprašanje.

Slika 7: Politična ureditev v državi Ludvika XIV. pred letom 1789

»Država, to sem jaz.«
Ludvik XIV.

(Vir: M. Rode, Koraki v času, Novi vek, Delovni zvezek za 7. razred osemletne in 8. razred devetletne osnovne šole, DZS, Ljubljana 2001, str. 52.)

Pojasni, zakaj je izjava Ludvika XIV. upravičena.

(1 točka)

12. c) Oglej si sliko 14 v barvni prilogi in odgovori na vprašanje.

Kaj je Ludvik XIV. hotel poudariti s tem, ko si je za vladarski simbol izbral Sonce?

(1 točka)

13. a) Poimenuj način vladanja Marije Terezije in Jožefa II. v habsburški monarhiji.

(1 točka)

Oglej si preglednico 1 in odgovori na vprašanja.

kralj – prvi služabnik svoje države
dvor
svoboda veroizpovedi
omilitev kazenskega sistema
omilitev tlake ali odprava podložništva
bogastvo države je v zemlji in kmetijstvu
▼
fiziokratizem
zmanjšanje vpliva plemstva in Cerkve

*Preglednica 1: Politična ureditev v habsburški monarhiji
v času Marije Terezije in Jožefa II.*

(Vir: J. Cvirn in drugi, Koraki v času, Novi vek, DZS, Ljubljana 2004, str. 62.)

13. b) Katere vere so bile dovoljene v habsburški monarhiji?

(1 točka)

13. c) S pomočjo preglednice ugotovi, na kateri družbeni sloj sta se naslonila Marija Terezija in Jožef II. pri uvajanju gospodarskih reform.

(1 točka)

14. Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Poročilo zdravnika Karla Reclama o obisku pri bolniku iz nižjega socialnega sloja iz leta 1857:

»Bila je majhna izbica, v katero me je peljala žena, ktere bolan otrok je potreboval pomoči. Pri slabem brenji lampice so se blisketale stene od sreža; na pol razbita peč se je bolj kadila kot grela. Sobica je imela le eno okno, in še to je imelo pol papirnatih šip, in je le malo branilo mrazu v sobo. Na eni strani pri steni je spal mož s trojimi otroci skrčen na slami, odet s posteljnimi kosci in cunjami starega plašča.«

(Vir: J. Cvirn in drugi, Koraki v času, Novi vek, DZS, Ljubljana 2004, str. 135.)

Iz besedila povzemi, kaj je bil razlog za slabo zdravje nižjih slojev prebivalstva.

(1 točka)

SODOBNA ZGODOVINA

15. a) Obkroži črko pred obdobjem v Evropi med letoma 1919 in 1939, v katerem je med drugim zavladal tudi fašizem.

- A velika gospodarska kriza
- B prva svetovna vojna
- C zlata dvajseta
- D versajska Evropa

(1 točka)

15. b) Oglej si preglednico 2 in odgovori na vprašanje.

ORGANIZACIJE	STAROST	UNIFORME
Sinovi volkulje	od 4 do 8 let	črna srajca
Balilla	od 8 do 14 let	črna srajca, kapa, kratke hlače, dokolenke
Avantgardisti	od 14 do 18 let	enako kot Balilla, hlače zamenjajo s pumparicami

Preglednica 2: Organizacije, v katere so bili obvezno vključeni vsi mladi v fašistični Italiji

(Vir: M. Rode, T. Galonja, Koraki v času 9, Delovni zvezek za zgodovino v 9. razredu osnovne šole, DZS, Ljubljana 2013, str. 13.)

Iz preglednice razberi, s čim so člani organizacij v javnosti kazali svojo pripadnost fašističnemu gibanju.

(1 točka)

15. c) Preberi besedilo, ki je del prisega članov Balille in odgovori na vprašanje.

»Verjamem v večni Rim, mater moje domovine /.../, verjamem v Mussolinijevo genialnost /.../ in v vstajenje imperija.«

(Vir: M. Rode, T. Galonja, Koraki v času 9, Delovni zvezek za zgodovino v 9. razredu osnovne šole, DZS, Ljubljana 2013, str. 13.)

S pomočjo besedila zapiši cilj Mussolinijeve zunanje politike.

(1 točka)

16. a) Kaj je pomenil pojem avtonomizem v obdobju Kraljevine SHS? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A zahteva, da bi Slovenci živeli v svoji državi
- B zahteva po uporabi svojega jezika v vsej državi
- C zahteva po večji samostojnosti narodov v okviru države
- D zahteva, da bi vsi Slovenci živeli v eni državi

(1 točka)

Preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

»Iz Vidovdanske ustave

Člen 49.

Kralj potrjuje in razglaša zakone (...) Kralj je vrhovni poveljnik vse vojaške sile.

Člen 51.

Kralj predstavlja državo v vseh njenih odnosih s tujimi državami. Napoveduje vojno in sklepa mir.

Člen 52.

Kralj sklicuje narodno skupščino na redno ali izredno zasedanje (...) Kralj ima pravico razpustiti narodno skupščino.«

(Vir: D. Nečak, B. Repe, A. N. Kern, Naše stoletje 8, Modrijan, Ljubljana 1997, str. 76.)

16. b) Iz besedila izpiši eno od povedi, ki kažejo, da je imel kralj v državi večjo moč kot narodna skupščina.

(1 točka)

16. c) Katere ureditev je imela Kraljevina SHS? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Kraljevina SHS je bila republika.
- B Kraljevina SHS je bila razsvetljena monarhija.
- C Kraljevina SHS je bila ustavna monarhija.

(1 točka)

17. a) Kako imenujemo največje odporniško gibanje na Slovenskem v boju proti okupatorju med drugo svetovno vojno?

(1 točka)

17. b) Oglej si preglednico 3 in odgovori na vprašanje.

Odnos do pomembnih vprašanj	Osvobodilna fronta	Katoliški in liberalni voditelji
Združitev vseh Slovencev	DA	DA
Zavzemanje za Jugoslavijo enakopravnih enot	DA (pet narodov)	DA (trije narodi)
Kakšen naj bo odpor?	takojšen oborožen odpor	čakanje na izid na svetovnih bojiščih
Na koga naj se nasloni odporniško gibanje?	Sovjetsko zvezo	zahodne zaveznike

Preglednica 3: Odnos do pomembnih vprašanj

(Prirejeno po: E. Dolenc, A. Gabrič, 20. stoletje, Koraki v času, DZS, Ljubljana 2002, str. 93.)

S pomočjo preglednice razloži, zakaj so pripadnikom Osvobodilne fronte očitali komunistično usmerjenost.

(1 točka)

17. c) Ugotovi, do česa so pripeljala nasprotja med različnimi političnimi skupinami na Slovenskem med drugo svetovno vojno.

(1 točka)

18. a) Kaj označuje izraz Marshallov plan? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A vojaška pomoč ZDA samo zahodni Evropi
- B pomoč evropskim državam, ki jih je ogrožal komunizem
- C pomoč ZDA evropskim državam po drugi svetovni vojni
- D pomoč evropskih držav ZDA pri reševanju gospodarske krize

(1 točka)

18. b) Oglej si sliko 8 in odgovori na vprašanje.

Slika 8: Evropa po letu 1945

S katerimi težavami so se ukvarjali ljudje po drugi svetovni vojni?

(1 točka)

18. c) Oglej si sliko 15 v barvni prilogi in odgovori na vprašanje.

V katerem delu Evrope bi po drugi svetovni vojni pričakovali demonstracije, ki jih prikazuje slika? Odgovor utemelji.

Del Evrope: _____

Utemeljitev: _____

(1 točka)

19. a) Poimenuj sovjetskega voditelja, ki je stal v ozadju spora med Informbirojem in Titovo Jugoslavijo leta 1948.

(1 točka)

19. b) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Pričevanje Radovana Hrasta o dogajanju na Golem otoku:

»Stolkli so me. V pretepu so mi uničili uho, lase so mi populili, mi izbili zobe. Pretepali so me do onemoglosti. Nisem zajokal, niti jih prosil milosti. Želel pa sem si, da bi me ubili.«

(Vir: <http://www.mladina.si/50175/radovan-hrast-...-na-golem-otoku/>. Pridobljeno: 29. 9. 2023.)

Kaj je jugoslovanska oblast naredila z ljudmi, ki so po sporu leta 1948 še vedno podpirali Informbiro?

(1 točka)

19. c) Kateri politični sistem v današnjem času podpira družbo politično različno mislečih ljudi in njihovo sobivanje?

(1 točka)

20. a) Napiši ime ideologije, ki se je uveljavila v Jugoslaviji po drugi svetovni vojni.

(1 točka)

20. b) Oglej si sliko 9 in odgovori na vprašanje.

Slika 9: Delavke v tovarni v letih 1948–1950

S slike razberi enega od vzrokov za zaostajanje jugoslovanske industrije po drugi svetovni vojni za zahodno Evropo.

(1 točka)

20. c) Oglej si graf na sliki 16 v barvni prilogi in odgovori na vprašanje.

S pomočjo grafa razloži, zakaj je v Jugoslaviji prišlo do hude politične krize konec 80. let 20. stoletja.

(1 točka)

Viri:

Slika 1: <http://www.rtvsl.si/kultura/drugo/kranj-in-okolica-sta-poseljena-ze-vec-kot-7-000-let/253513>.

Pridobljeno: 4. 2. 2016.

Slika 2: <https://www.britannica.com/event/Paleolithic-Period>. Pridobljeno: 18. 4. 2023.

Slika 3: <http://www.modrijan.si/slv/content/search/>. Pridobljeno: 4. 2. 2016.

Slika 4: <https://old.delo.si/svet/globalno/najvecje-begunsko-taborisce-za-zdaj-ostaja-v-keniji.html>.

Pridobljeno: 3. 1. 2024.

Slika 5: <https://sl.wikipedia.org/wiki/...#/media/Slika:...jpg>. Pridobljeno: 7. 12. 2022.

Slika 6: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/96/Celje_Castle_panorama.jpg. Pridobljeno: 18. 4. 2023.

Slika 7: J. Cvirn in drugi, Koraki v času, Novi vek, DZS, Ljubljana 2004, str. 73.

Slika 8: <https://www.google.si/imgres?imgurl=http://beyondplanb.eu/media/images/originals/>. Pridobljeno: 3. 3. 2016.

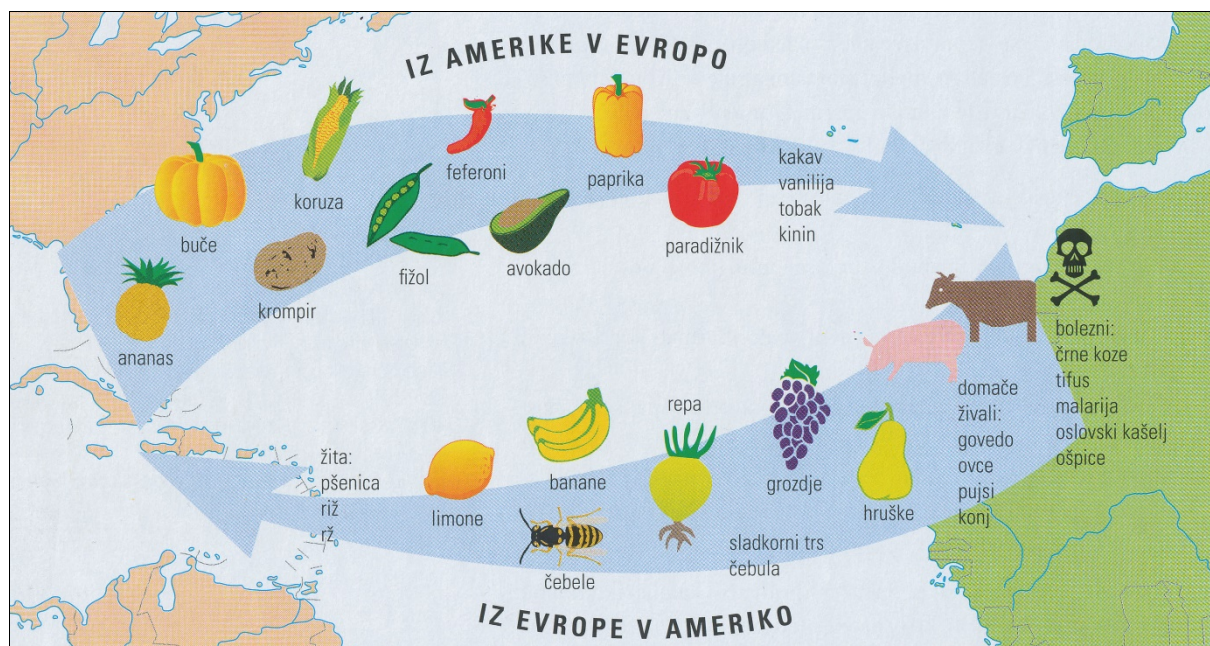
Slika 9: http://www.mladina.si/media/www/slike.old/mladina/istra141_7.jpg. Pridobljeno: 29. 9. 2023.

BARVNA PRILOGA

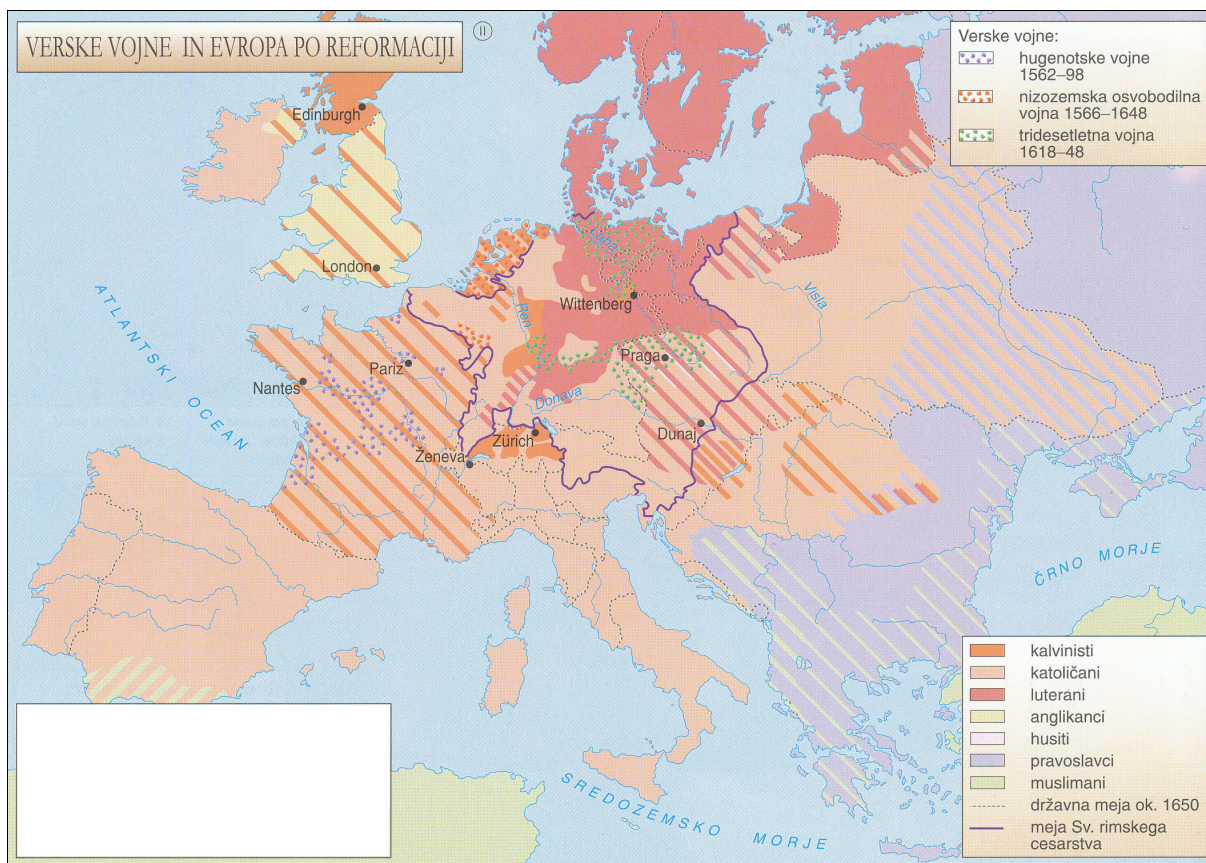
Slika 10: Država Aleksandra Makedonskega

(Vir: Mali zgodovinski atlas, Modrijan, Ljubljana 1999, str. 15.)

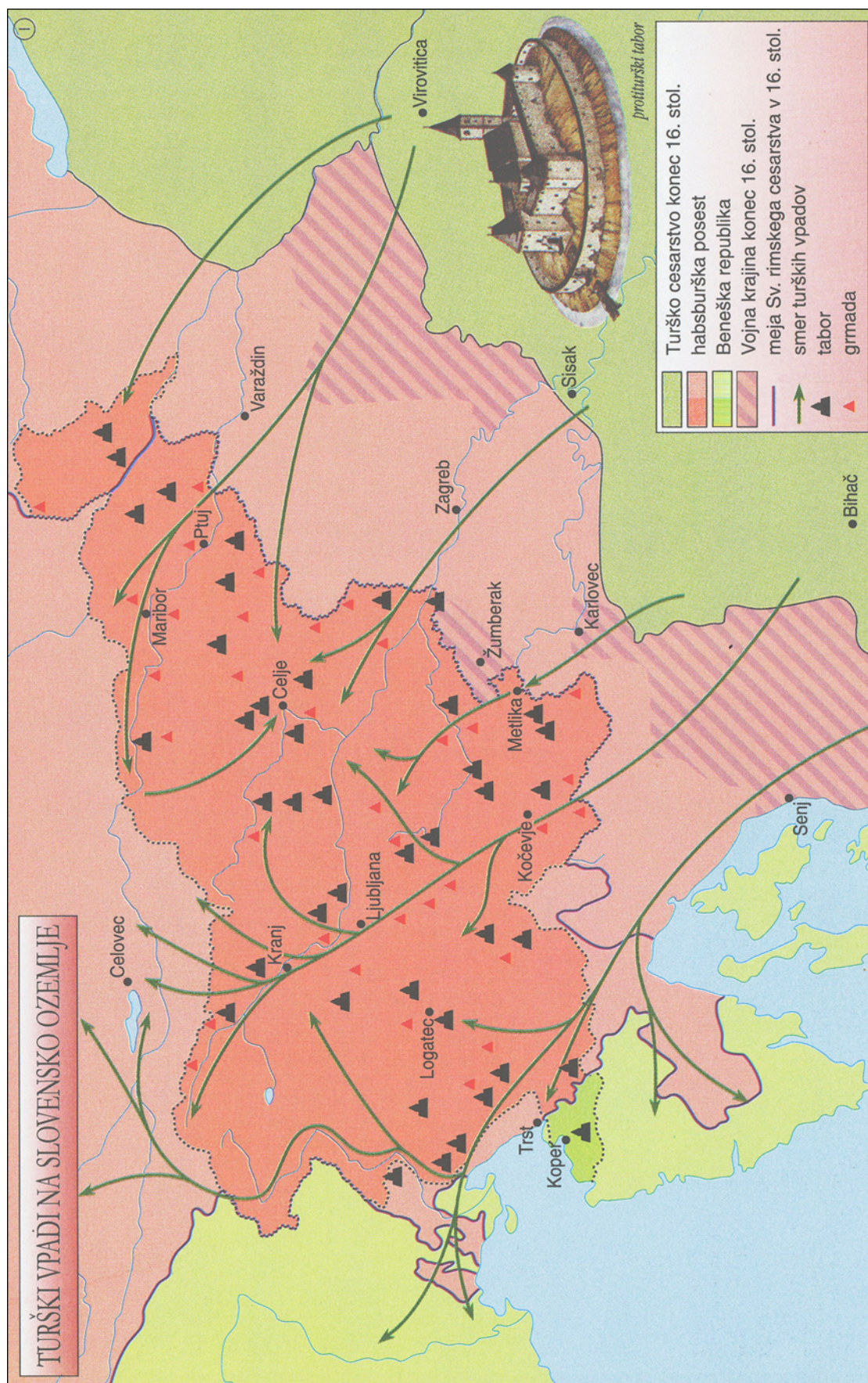
Slika 11: Izmenjava poljedelskih kultur in živali med Evropo in Ameriko

(Vir: A. Mirjanić, Raziskujem preteklost, Učbenik za zgodovino v osmem razredu osnovne šole, Rokus Klett, Ljubljana 2010, str. 15.)

Slika 12: Verske vojne in Evropa po reformaciji

(Vir: Mali zgodovinski atlas, Modrijan, Ljubljana 1999, str. 39.)

Slika 13: Turški vpadi

(Vir: Mali zgodovinski atlas, Modrijan, Ljubljana 1999, str. 31.)

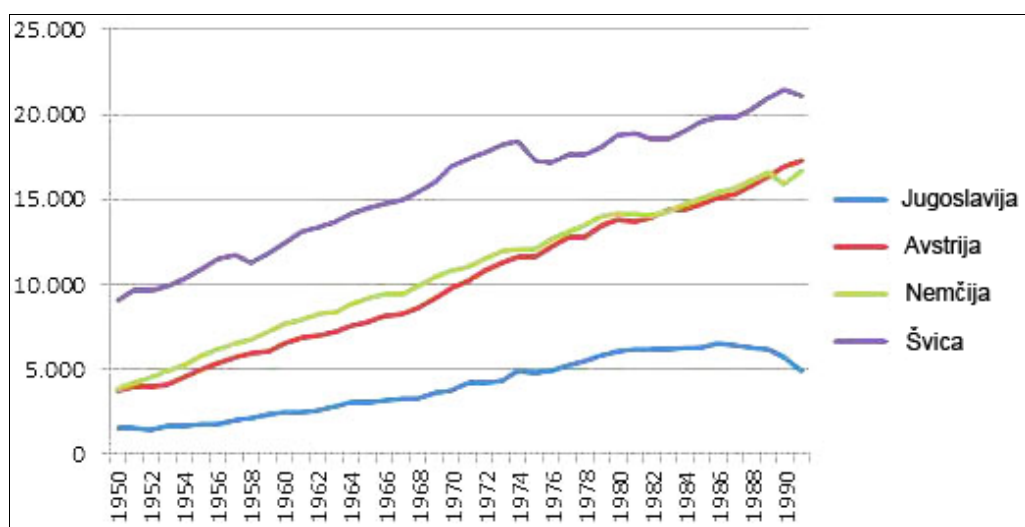
Slika 14: Nikolaj Kopernik, 16. stoletje

(Vir: <https://www.google.si/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd.> Pridobljeno: 4. 2. 2016.)

Slika 15: Napis na transparentu: »Nasprotovanje Marshallovemu planu prinaša brezposelnost«

(Vir: <https://www.google.si/imgres?imgurl=http://cache1.asset-cache.net/gc/113633762-marshall-plan-demonstration-...-1948.> Pridobljeno: 3. 3. 2016.)

Slika 16: Rast bruto družbenega proizvoda na prebivalca v ameriških dolarjih

(Vir: <http://www.portalplus.si/img/items/57209978-c729-4831-896c-8e631a265ec5.JPG>. Pridobljeno: 29. 9. 2023.)